

»Živimo v absurdnem svetu«

Ljubljanapolis: Ajda Pistotnik S članico kolektiva *Ena banda o dolgu, (ne)svobodi in o tem, da je treba stvari obrniti na glavo*

Kot članica pisanega kolektiva »ne več tako mladih entuziastov«, kakor opiše društvo Ena banda, raziskuje javni dolg. Zanima jo, kako ta vpliva na družbene sisteme, države in predvsem ljudi. Govori o sistemu, ki ga dolg poganja in v katerem je temu vse podrejeno, tudi čas.

MOJCA ZABUKOVEC

Dolg na prebivalca MOL je bil lani 624 evrov. Če si sposodim naslov knjige Maje Breznik in Rastka Močnika, kdo komu dolguje?

Na ravni države je dolg na prebivalca približno 15 tisoč evrov. Ne da se sicer kar tako primerjati ekonomije gospodinjstev, občine in države, toda ko govorimo o javnem dolgu države, je, denimo, treba vedeti, da ima naša država okoli 50 milijard evrov premoženja in da njen BDP znaša približno 40 milijard. To je sicer nemogoče preslikati na lokalno raven, saj občine nimajo toliko premoženja. Ljubljana kot največja ima med njimi največji priliv v proračun, kar pomeni, da je lahko veliko bolj zadolžena. Splošen trend je, da so občine vse bolj zadolžene. Pri tem je ključno vprašanje, zakaj se zadolžujejo. Je to zato, ker njihovi prebivalci bolje živijo, saj se denar namenja za javno infrastrukturo,

recimo za obnovo dotrajanih vrtcev in zdravstvenih domov, javni prevoz, zelene površine? Ali pa gre za nepremišljene projekte, kot so krožišča, razni mostovi in stolpi ali Stožice, ki še danes niso povsem končane? Veliko zgodb je krožilo o tankakršnih izkoriščanih migrant-skih delavcih, mesto pa se je zanje zelo zadolžilo.

Ali legitimnost, ki jo dobi lokalna ali pa tudi državna oblast na volitvah, vključuje mandat za zadolževanje?

Oblast dobi mandat za odločanje. Mi lahko protestiramo, pišemo peticije, organiziramo okrogle mize, toda oblast je tista, ki odloči, kaj bo upoštevala, če sploh, in koliko. Pri javnih financah je podobno. Je pa treba vedeti, da vsakokratna oblast deluje v okviru sistema dolga in ta je vnaprej postavljen, tako da je maneverski prostor močno zožen.

V kolumni za Radio Študent ste razmišljanja o svobodnem mestu povezali z vprašanjem vladavine ekonomije dolga. Toda če gre za proizvajanje zadolženega človeka, kot pravi italijanski sociolog Maurizio Lazzarato, ali je potemtakem sploh mogoče govoriti o svobodi? Svoboda je vsekakor pod vprašajem, in s tem tudi prostor, v katerem živimo. Mesto, ki je obdano z obzidjem, se lahko zdi varno pred zunanostjo, toda hkrati obzidje

deluje navznoter. Podobno je pri zadolženosti. Če govorimo o zadolženosti gospodinjstev in o javnem dolgu, to vsekakor pomeni, da nismo več svobodni. Naše delovanje je namreč podrejeno dolgu in temu, kar nam ta nalaga. Na ravni posameznika to pomeni, da se začne ukvarjati s tem, kako bo dolg odplačal, vse je podrejeno temu novim pogodbenim razmerjem, novi življenjski disciplini dolžnika, tudi naša prihodnost.

Toda zakaj se zdi, da o teh razmerjih ne podvomimo?

Prav to je neverjetno. Vsi smo zadolženi in brez dolga ne moremo funkcionirati. Da si lahko kupimo stanovanje, avto, večji televizor, se je treba zadolžiti, nekateri se morajo celo za plačilo najnih življenjskih stroškov. Denar si izposoja tudi država. Dolg je normalizacija družbe, neka stalnica, ki je sploh ne prevprašujemo. Toda ko smo zadolženi, nimamo več svobode odločanja. Svoj čas in misli smo prisiljeni preusmeriti v finance. Prisiljeni smo zaslužiti več ali imeti dve službi, delati popoldne na črno, ali pa nas deložirajo, nam odklopijo elektriko, saj je vse povezano z dolgom.

Računovodsko razumevanje državnega proračuna je zelo ozko razumevanje delovanja družbe. Tako je ministrstvo za finance tisto, ki odloči, ali je neki zakon sprejemljiv ali ne. Temu nekateri pravijo vladavina financ. Toda če obrnemo stvari na glavo, kaj pa, če bi bilo denimo ministrstvo za zdravje tisto, ki bi povedalo, ali je neki zakon sprejemljiv ali ne? Ali ni zdravje univerzalno, vsi ga potrebujemo, torej se strinjamo, da je nujno za kakovostno življenje. Kljub temu se naš javni zdravstveni sistem počasi utaplja. Zakaj to ni prioriteta? In kaj sploh je prioriteta? Nov policijski top, Magna? Stvari je treba kdaj obrniti na glavo, da bi videli, v kako absurdnem svetu živimo. Treba se je pogovarjati o javnih financah, ki očitno določajo prioritete naše družbe. Vlada in ministrstva morajo razumeti demokracijo tudi kot proces vključevanja, participacije in diskusije. Državni proračun ni samo računovodski izračun prihodkov in izdatkov, ampak pomeni predvsem, kako živimo ljudje in kako bomo živeli. Papir lahko vse prenese, ljudje in okolje pač ne.

Ajda Pistotnik je avtorica poročila Slovenski javni dolg. FOTO BLAŽ SAMEC